

ПРЕДПЛАТА: ва Краљевину СХС мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40; ва Италију мјесечно лира 6; по једини број 30 центева. Огласи по ценику. Поједини број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне Радикалне Странке у Шибенику. Одговорни уредник: Шпиро Такић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарја - Шибеник.

Година I.

ШИБЕНИК, четвртак 9. новембра 1922.

Број 12.

Što se bunite protiv Nar. Rad. Stranke?

Да наши читаоци виде, како се misli у Sloveniji о Народној Радикалној Странци, преносимо чланак „Samouprave“ органа уародне радикалне оmlадине, који излази у Radgони :

„Od raspada Austrije pa sve do danas često se čuju i čitaju napadaji na Narodnu Radikalnu Stranku. Kod nas u Sloveniji ima mnogo političkih stranaka, one se međusobno gnože i mrze, no u mržnji i klevetenju N. R. Stranke one su sve solidarne. Tako one sve tvrde, da je N. R. Stranka čisto srpska i veliko-srpska stranka. Na to im treba ovako odgovoriti: Prije rata bile su sve srpske stranke „srpske“, kako su bile i sve hrvatske stranke „hrvatske“, a slovenske „slovenske“. Drugačije nije moglo ni da bude. Jedna politička stranka ne „može da djeluje u različitim državama. Medutim se je srpska radikalna stranka već u početku proširila daleko preko granica srpske kraljevine, što kod hrvatskih i slovenskih stranaka nije bilo. Nema ni jedne hrvatske ili slovenske stranke, koja bi se bila prije rata stavila na stajalište narodnog i državnog jedinstva, kako je to učinila Radikalna Stranka. Ko je bio pristaša „majске deklaracije“ koja je tražila „ujedinjenje Južnih Slavena u okviru Austrije pod habzburškim žezлом“, taj nema prava da Radikalnoj Stranci predbacuje „plemenski seperatizam“. Ona nije nikada podupirala nikakvu separatističku deklaraciju, kao što nije potpisala ni londonski ugovor, makar bi po njemu bila lako dobila Veliku Srbiju i još mnogo više, a Srbija ne bi trebala da doprinosi one žrtve, što ih je doprinijela. Sada kako vidimo, predbacuju one stranke, koje su potpisale „majsku deklaraciju“ Rad. Stranci, koja je otklonila londonski ugovor - plemenski seperatizam.

Drugi je prigovor, da je N. R. Stranka „koruptivna“ stranka. Taj se prigovor također često čuje, i to najviše od onih stranaka, koje imaju vrlo koruptivnu prošlost. Narodna Radikalna Stranka ne stidi se svoje prošlosti, a još se manje ima razloga stiditi sadašnjosti. Ona ima za sobom prošlost od blizu pola vijeka, puna najtežih bojeva i najvećih uspjeha. Teško je naći u političkoj istoriji stranku, koja bi u tako teškim prilikama postigla tako velike uspjehe, kakve je postigla Radikalna Stranka. Svaka koruptivna stranka brzo se raspada, a o uspjesima takve stranke, ne može biti ni govora.

Djelovanje Nar. Rad. Stranke bilo je uvijek javno i pod kontrolom najviše javnosti. Nema države, u kojoj bi političko djelovanje bilo toliko javno, kao u Srbiji. Štampa uživa najveću slobodu, koja se gotovo ne može ni opravdati. Svaki javni radnik stoji pod najstrožom kontrolom ne samo sopstvene nego i protivničke štampe. Za upotrebu javnog državnog novca polaže se u Skupštini najstroži račun. U Srbiji nije bilo kao u Austriji, gdje je vlada stajala potpuno van kontrole javnosti i široke mase nisu imale ni pojma, ko zapravo vlada i u što se troši novac. Strancima je ta široka javnost, u kojoj se u Srbiji raspravljaju sva pitanja bila pravo nerazumljiva. U takvim prilikama teško se može razviti korupcija.

Ima još jedan prigovor N. R. Stranci. Vele da je ona nekada bila dobra, a sada da je nepotrebna.

Stranka, koja je bila dobra pedeset godina, nije se mogla pokvariti za godinu - dvije.

Na čelu stranke stoje ljudi, koji su bili i prije dobri, poštени i razumni, pa oni ne mogu da preko noći posrnu i da budu nesposobni, a još manje nečasni. A ako se u koju stranku i ušlja korupcija, to je u nju unose baš novi ljudi, i to iz sebičnih razloga. N. R. Stranci rado se predbacuje, to, da je vode stari ljudi i da je ona stranka beogradskih familija i beogradske čaršije.

No ipak niko ne veli, koje su to „familije“, koje predstavljaju Radikalnu Stranku. A i ne može to nitko da kaže. Njezini pristaše većinom su seljaci, a njezini vode također su djeca seljačkih roditelja, koja se nisu udaljila od opanka, kako je to baš slučaj kod hrvatske i slovenske inteligencije. Ima još jedan prigovor, koji je upravo smiješan, a to je onaj, da je Radikalna Stranka protivseljačka.

To bi značilo, da je i sam srpski seljak takav. A to ne može da bude jer on sačinjava srž te stranke. Seljak ju je osnovao, seljak je bio glavni nosilac radikalne misli, pa je to ostao i danas. Za pedeset godina bio bi seljak već uvidio, da stranka nije dobra, pa bi joj okrenuo leđa. Medutim ona uživa njegovo najveće povjerenje, koje nisu mogli da sruše ni ratni događaji. Srpski seljak zna najbolje, koliko je ta stranka učinila zanj. A što nije mogla da svoj seljački program ožrtvari potpuno, krive su tome prilike, u kojima je morala da djeluje. Umjesto mirnog ekonomskog djelovanja, morala je da vodi neprestano žestoku političku borbu. Najprije je morala da vodi borbu za političke i građanske slobode sa dinastijom Obrenovića i sa starim koruptivnim strankama, a kad je došao na presto Kralj Petar I., počese trgovinski ratovi sa Austrijom i spoljno politički zapleti. Valjalo se spremati za rat. Spoljna pitanja i vojска postala su najvažnija pitanja. N. R. Stranka nije kriva, što sve to ide teško i lagano. Kad bi političke stranke, koje su preostale iz nekadašnje Austrije radile tako i toliko, bilo bi već mnogo toga uređeno i posvršavano, pa bi se moglo već početi i sa riješavanjem ekonomskih pitanja. Ali jer drugi rade premalo i jer čine samo smetnje i neprilike, mora ona da radi dvostrukom snagom, pa usljed toga ne može da posveti dovoljno pažnje ekonomskim pitanjima“.

Дугови Италије.

Талијанска лира подржава се уметнички на својој висини, што сведочи чимњикна, да дуг Италије износи стотину осамдесет и шест и по милијарди.

Дуг, који је Италија имала 1. августа 1922 бијаше: Предратни дугови 13,358.000.000 лира. Национални зајмови 35.905.100.000 лира. Полугодишњи бонови тресора 25,253.000.000 лира. Државно колање или за рачун државе 10,328.000.000 лира. Текући постотни рачун са закладном и зајмовном благајном 487.700.000 лира. Укупно 92,579.800.000 лира

Први бројкама нам је наодати пасивне подставке, које су из пословне године 1921-22 прешле на г. 1922-23; другим ријечима: своте које материјално нису још исплаћене, али их се мора исплатити. Овај остатак износи 8 милијарда тако, да се унутарњи јавни дуг

мора рачувати, 1. августа 1922, на стотину милијарда и по.

Сада преостаје вањски дуг, који је у главном склопљен у Енглеској и у Америци, те је по тому склопљен у стерлинама и у доларима. На 1. августа 1922 Италија је дуговала: Енглеској 503.060.000 стерлина и Америци 1,658.013.000 долара.

Узмједући данашњи курс лире према стерлини и долару, то талијански вањски дуг изнаша преко 86 милијарда лира. Придодајући ову своту своти унутрашњег дуга, то свеукупни дуг Италије износи 186 и по милијарди лира.

Šibenik kao trgovačka luka.

Nastavljajući о овој ствари претресати dalje опетujemo ponovno, да сведјер треба имати на умu интересе cjeline државне а не само svoga kraja, а k tome i finansiјalnu snagu државnu danas kakova je. Smijemo li mi dozvoliti да држава троши milijardu до milijardu и по, kad она може danas проћи pristojno i без štete (naglasјujemo) за свој promet i за trg. razvitak sa daleko i daleko manjim svotama. Nije држава, да јu се само муге, нез да јu се диже i gospodarski učvršćuje. Оно су неки muzli Austriju па било im — просто, али sad batalimo taj običaj i не мuzимо своје родјене majке, kano да је маћеха и она.

Neračunajući gotovu obalu Štajnbaisovu, ni onu Sufidovu, niti onu u Mandalini, mi imauemo u Šibeniku pod mjestom gotove obale 1240 m.

Kad bismo nagradili onaj муо, dobili bi prvoklasne obale 650-800 m.

Kad bismo produljili nedovršeni dio nove obale до Dobrike, dobili bi 200-300 m.

Tim bi Šibenik, imao obale, podesne да prima parobrode, oko 2090-2340 m. i uz tu bi obalu moglo да пристане јednovremeno desetак malih i 14-16 velikih parobroda, међу којима i onih од 10,000 тона. Опетujemo, да оvdje не računamo ni obalu Štajnbaisovu, ni Sufidovu, ni Mandalinsku.

I за ovaku luku bi се потрошило јedва kаkvih desetак milijuna dinara.

Ako bi pak држава наша bila u stanju i voljna да потроши већи број milijuna dinara, pak odlučila да ту svotu podijeli међу разне luke од Kotora до Šibenika и Сушакa, е да сва та mjesta буду жива и да напредују, pruživši im prilike да развију snagu своје privatne иницијативе, tad ми smo mišljenja, да nebi trebalo да држава preмаши износ од 500 milijuna dinara, kad bi htjela да потроши за lučke gradnje у Kotoru, Gružu, Metkovicu, Splitu, Šibeniku и Сушакu. А пошто би i Šibenik био међу онима, gdje треба потрошити више, ми mislimo, да би се u Šibenskoј luci napravila чудеса од lučkih gradnja, kad би се одредило за nju потрошити 80-100 milijuna dinara. А то још nebi bili miljardi, koje би pozobala т. зв. „sjeverna luka“ splitska, luku више умјетна, neg prirodna.

Kad би се htjelo i dalje u Šibeniku graditi осим што navedosmo, tad би trebalo napraviti obalu од данашњег мула до lučkog ureда, kако је bilo projektovano i одобрено pod Austrijom јer је данашња obala u vrlo lošem stanju.

Dalje би се mogao napraviti муо пред данашњим lučkim uredom, јer znamo да tu ima kојih 80-90 m. dalje од obale, јedna pličina (sika, vrak) од којih 8 m. за 30 m. široka, koja би

služila kao siguran temelj, na koji bi se naslonila glava mulara, a da ne bude izvrnuta padanju i tonenju uslijed odronjanja nasipa. Muo bi mogao biti velik 20-80 m.

Odatle bi se mogla protegnuti obala do prvih dotaknih kuća. Tu će biti koja stotina metara obale. I ona je već gotova pogledom na nasipanje, samo bi trebalo još obrubiti je zidanim obalom. To bi bio najljepši i najprostraniji dio šib. obale, pedesan za sve, što se tiče prometa.

Kad bi se pak srećom odlučilo ići dalje te produljiti obalu naprijed, odstranivši s obale oko 5-6 starih luka, što su se navdne nad more tad bi se učinilo i jedno veliko djelo asanacije i dobila za mjesnu trgovinu potrebita obala do crničke uvala, duga kojih 300-400 metara.

Šibenik sa takovom obalom mogao bi odoljeti jednom velikom svjetskom prometu. Svugdje bi mogli pristajati veliki parobrodi dapače i oni najveće tonaže i novosti, a trošak bi bio razmjerno neznatan.

I ovim nije kazano sve, što Šibenik pruža za izgradjivanje jedne još veće luke. Luka Šibenska pruži takovih zgoda, koje se mogu nevelikim trošcima izraditi tako, da bi se od one luke dalo učiniti mnogo više neg je Austrija učinila bila u Trstu, a Ugarska na Rijeci, potrošilo bi se manje, imalo više i nebi luka ni parobrodi u njoj bili izloženi onim udarcima bure i vjetrova, kao što je Rijeka i Trst, kad ih šiba nemilice senjska bura.

O tome ćemo gladati govoriti drugi put.
—bv.

Наши дописи.

Салш, 5. новембра.

(Резолиција малопосједника). Предсавијници доквалних малопосједничких организација у Далмацији, на добро посјећеном састанку у Сплиту днева 1. новембра 1922. закључише: а) да се постави јака финансијска подлога сарадњи малопосједничких и средних им кругова окупљањем капитала, рада и пословања у овој сврси намијењеном нарочитом новчаном заводу; б) да се развије најшира дјелатност, нека малопосједници и њихови пријатељи у Далмацији, толи у изборима, коли у свим манифестацијама јавнога живота узму најживље учешћа за непретргнато учвршћивање тешком муком постављених темеља нашем народном и државном јединству, при чему ће се међу њима пристаје водећих државотворних партија залагати за постојећи државни поредак, а неће зато одрицати своју сарадњу ни онима, који нијесу партијски одређени с одговорним водитељима наше државне управе: ц) поуздају се у успех праведне ствари, да им у властојавној правној држави неће бити нанесена кривица мимо осталих грађана, нити оплачкана поштиним радом стечена имовина, препоручују свим малим посједницима у Далмацији, нека се у насталим споровима држе закона, али нека имају обзира на своју браћу сиромашније земљораднике и нека им изађу у сусрет колико год могу, толи у питању наплате заосталих доходака, коли у препуштању повољним увјетима и уступању земље онима, који је сами доста немају, а неистичу се не вјеровом и кришењем слободно прихваћених уговора.

Скрадин, 6. 11. 1922.

(Ђирилица). Овом нашем народном и славенском писму са уставом зајамчена је равноправност са латиницом. Наше државне и аутономне власти и уреди одавале су се тој одредби устава тиме, што су па своје табле исписали обадва писмена. У њиховом међусобном дописивању ћирилица је остала

непозната. На поднеске странака, написане ћирилицом, одговара се са латиницом. Приговори против таквог незаконитог поступка оправдавају се са — равноправности. Да такви појмови о равноправности нису без успеха, јасно је, јер они искључују ћирилицу из уреда наших државних и аутономних власти. А то не смије да буде. Наша љубав за ћирилицу не искључује поштовање њихових осјећаја за латиницу. Захтејем, да и они поштују ћирилицу није само уставан, него и праведан. За државне чиновнике то је дужност, којој неби смијели да се отимају. Иначе могло би се догодити да их у томе претекну и Радићеве сељаци, а то неби било ни лијепо ни паметно за једну касту, као што је чиновничка.

(Аутомобил на папир). Наша Дирекција Пошта у Сплиту увела је пошт. аутомобилску пругу Шибеник—Скрадин—Бенковца, али само на папир. По одредбама, које је издала подређеним пошт. уредима, аутомобил је имао да отпоче вожњу на тој прузи још од 15. септембра о. г. Ма да је та пруга, усљед губитка Задра, неопходно потребита за већи дио сјеверне Далмације, аутомобила још ни данас нема. Пошта и људи, који путују из Обровца и Бенковца за Шибеник, треба да прођу преко Книна, а то је скочано са великим трошком и губитком времена. Потреба путовања у Шибеник много је поскочила, од кад је он постао културно и економско средиште за читаву горњу Далмацију. Надамо се да то није непознато ни Дирекцији Пошта, па да ће, извршивши своје обећање, удовољити нашем оправданом захтеју.

Ђеверске, 7. новембра.

(Избор сеоског глаара). У неђељу се овдје, у „срцу демократске партије“, обавио у присутности опћинског управитеља избор сеоског глаара. И ако је пар демократских пристана радило свом паром, да продре њихов кандидат, то је ипак кандидат радикалне партије однио побједу са 62 гласа више. Избори су протекли у потпуном реду.

Ishrana Dalmacije.

Javili smo ranije, da će posao ishrane Dalmacije biti povjeren Zadrudnom Savezu u Splitu i Gospodarskom Društvu u Dalmaciji. Ta naša vijest mora biti ispravljena tako, da će posao ishrane biti povjeren samo Zadrudnom Savezu, a da iza njega stoji Gospodarsko Društvo u Zagrebu. Ovakvo ispravljena vijest otkriva političku osnovu ove stvari, koja nije nikako smjela dobiti takovo obilježje. Na jednom pitanju čisto socijalne prirode našle su poslovnog dodira dvije stranke, koje se inače ne mogu naći zajedno. Ima inače interesantnih detalja u ovoj još neobjavljenoj stvari. Tako je demokratska stranka zadržala za sebe dvije pozicije: Šibeniku općinu, koja je namijenjena Okružnoj Banci u Šibeniku i Sinjsku općinu, koja je ostavljena g. Marku Tripalu. Zadrudnom Savezu i pučkoj stranci, koja je u njemu ušućena, ostavljena je ostala Dalmacija do Dubrovnika, izuzevši splitsku općinu, ne isključujući ni treću zonu.

Ugovor izmeđju Saveza i Ministarstva utižen je još 16. oktobra. I jedno i drugo nije dovoljno jasno i zato postupci neće teći glatko i aparat neće funkcionisati bez poremećenja. Savez će dobiti od Narodne Banke kredit od 12 miliona dinara.

Ovaj sporazum demokratske i pučke stranke spreman je iz daleka. On se odrazuje danas u čitanju štampe pučke stranke i poslanika Duličića, koji su bili počeli, da uznemiruju demokratsku stranku u griješnom njenom uživanju blagodati, koje može dati akcija za ishranu Dalmacije, kad se ne sprovodi pravilno i cjelishodno. Ministar Dr. Žerjav, fizički i politički bolestan, tražio je mira i našao ga je kod stranke, kojoj njena kršćanska načela nalažu, da hrani gladni narod.

Градске вијести.

Polklici D' Annunzlu u Skupštini. Iz uredništva. Kad je list već predan bio u štampu, primili smo redoviti naš dopis iz Beograda. Iskreno izjavljujemo, da bi volili, da čađa nismo primili, ako može ostati skrivena sramota Dalmacije. Jer, nam dopisnik javlja, da su u času, kad su zemljoradnički poslanici ostavljali Skupštinu, koja nije priznala hitnost njihovom predlogu o uređenju agrarnih odnosa u Dalmaciji za koje je vlada već prikazala zakonski predlog, tri dalmatinska poslanika, Frančić, Vrsalović i Lovrićević klicali: Zivio D' Annunzio.

Jadna Dalmacija! Nit je ona tako ružna, kako bi morala biti, sudeći po onim, koji u njeno ime progovaraju i kliču; nit je ona tako mila, kako ju nezasluzeno vole naša braća u Srbiji.

Poziv na skupštinu prosvj. privred. društva „Српска Зора“. Kao što je poznato, bivše austrijske vlasti raspustiše сва српска društva u Dubrovniku pa i „Српску Зору“. Pokrajinska vlada je odluku o raspuštu ukini-udla. Српска Зора није још преузела свој рад, очекујући ослобођење територије горње Далмације од туђинске окупације. Међутим је Главни одбор друштва Просвјете у Сарајеву stupiо u преговоре са представницима Српске Зоре, како би Просвјета надомјестила и у нашим крајевима Српску Зору. Резултат је ових преговарања тај, да је управа Зоре одредила позвати главну skupštinu да одреди шта ће са нашим друштвом, те закључи евентуално добровољни распушт његов. Позивљу се стога чланови Српске Зоре да изовле присуствама друштвеној skupštini која ће бити у Dubrovniku на 8 децембра 1922 у 10 часова, у просторијама Српског Пјевачког друштва Слогре, добротом уступљеним, са овим дневним редом: 1. Извјештај управе. 2. Одлука о молби наследника пок. Пава Дабиновића за пристајање продаје земљишта оптерећена повјерљеном замјеном у корист Спске Зоре. 3. Одлука о добровољном распушту друштва 4. Евентуалије.

Моле се сви чланови, којима је икако могуће, да учествују skupštini, будући да је за расправљење тачки 3 по статутима потребна присутност од најмање 60 чланова.

Управа просвјетно-привредног друштва „Српске Зоре“. — Председник: Др. Кнежевић.

Smrt једног оmladina. U Ljubljani je umro, poslije kratke bolesti, univerzitetски gjak, Antun Cvitković, pun mladosti i snage. U omladinskim krugovima bio je zauzetan i s toga voljen.

U subotu biće mu zaudušnice u mjesnoj sv. Frane, koje mu prireguje društvo „Sokol“.

Vječna mu uspomena, a tužnim roditeljima naše iskreno saučesće u njihovoj golednoj nevolji!

Iz „Gradske knjižnice“. U pozoruju se daci redoviti i članovi „Gradske knjižnice“, da u subotu dne 11 t. mj. mjesno „Sokolsko društvo“ prireduje u crkvi sv. Frane u 9 sati svećane zaudušnice preminulom našem drugu A. Cvitkoviću kandidatu prava. Pozivlju se isti, da sudjelovaju i što većem broju na toj funkciji izraze osjećanje pijeteta prema svom preminulom drugu. Управа.

Upravi Jugosl. Matice došlo je do znanja, da neke osobe по gradu šire glasove, da se Matičin novac troši u svrhu kojoj nije namijenjen. Radi li se то iz neupučenosti ili zlobe, sporedna je stvar, samo je stalno, da se takovim glasinama ugledu i popularnosti Jugosl. Matice silno škodi. Iz shvatljivih razloga ne može се javno i svakome govoriti, u koje se svrhe upotrebljuje, a velikom dijelu javnosti dobro je poznato kuda novac ide. Kategorički izjavljujemo, da nama nije poznata nikakova zlo-upotreba. Novac se šalje glavnoj podružnici u Split i ona s njim prema utanačenom programu raspolaze. Molimo svakoga, da nam prijavi samo i jedan konkretni slučaj, ako ga зна, da se novac Matičin u koje druge svrhe upotrebljuje. Preporučamo građanstvu, da ovo ubavi, i ne nasjeda bezkušnim glasinama. — Председник: Др. М. Перковић.

Gosp. sudski savjetnik Kamenarović, koji je u štampi bio osumnjičen, da je kao ratni sudac odgovoran за pogubljaju pravoslavnih sveštenika u Hercegovini, koji su bili osuđeni на smrt i obješeni, molni нас, а ми то rado činimo, да objavimo u našem listu, да му је, по нареđenju Ministra Pravde, sadržanom u raspisu 29. 3. 1922. br. 8315., saopšteno, да Ministar Pravde

nije našao potrebitim, da protiv njega poduzme ikakav korak, pošto iz izvršenih izvičajja nije proizašlo ništa, što bi ma u kojem pravcu potvrdilo pa ni samo djelomično napadaje na njega.

Razmjajštaj kotarskih poglavara. G. Karaman, koji sada vrši dužnost kot. poglavara u Kninu, biće promaknut u taj čin i postavljen u Imočkome. G. Lelas, kot. poglavar u Imočkom, koji se je zamjerio demokratima te varoši, biće premješten u Knin.

Drugi koncerat Bareggi-Skorobogotova. U petak 10. ov. mj. po drugi put priređuju u našem gradu virtuoza na violinu gosp. Franjo Bareggi i ruska virtuoskinja na glasoviru gospodja Aleksandra Skorobogotova koncerat sa slijedećim programom:

1. L. v. Beethoven: Proljetna sonata: Allegro - Adagio molto espressivo - Scherzo - Allegro, ma non troppo. — 2. U. Wieniawsky: Koncerat re minore: Allegro moderato - Romanza - Allegro alla zingara. — 3. a) Schumann: Večernja pjesma; b) Bach: Air na g žici; c) Chopin: Nocturne Es Dur. — 4. Sarasate: Španjolski plesovi: a) Romanza Andaluzja, b) Jota Navarra. Početak tačno u 8 sati na večer. Ulažne cijene: Balkon din. 12. — Parter din 8. — Stajanje din. 4.

Glazbene lekcije. Dirigent „Filharmoničkog društva“ Mo. Jakov Gotovac daje privatne lekcije iz glasovira, pjevanja i glazbenih teorijskih predmeta. Informacije se dobivaju u „Filharmoničkom društvu“ od 11—12 s.

Preotvorena pošta. Na 1. novembra bila je preotvorena pošta i telegraf u Prvić Luci.

Porota. Jučer je započela i danas traje rasprava protiv Mile Lakića-Pešića iz Karina, Luke i Mile Čirjaka, Danijana Jokića i Jandrije Tokića iz Popovića, Jandrije Banića iz Brguda, Miljka Pupovca-Grande iz Bilišana, Petra Ernjaka iz Bukovića, tuženih za poznato razbojništvo učinjeno u noći 30-31 januara 1920 u Kožlovcu na braći Aleksi i Dušanu Vitaz.

Uz to je Miljko Pupovac-Grande tužen, da je tom prilikom silovao služavku istih Vitaza, a Petar Ernjak da je objedio druga dva Ernjaka, da su imali učešća u ovom razbojništvu.

Ovo je najteže razbojništvo, izvedeno za vrijeme talijanske okupacije. I zato se pokazuje osobiti interes za ovaj pretes.

Економско - финансијски преглед.

Ministar Gragjevina odobrio je 3 miliona dinara za vanredne radnje u Dalmaciji.

Ministarstvo privrede i voda odobrilo je din. 1.700.000 za potrebe Dalmacije.

Ministar Finansija odobrio je din. 3.000.000 kao prvu akontaciju za razmjenu austro-ugarskih novčanica u trećoj zoni.

Sve će ove sume biti upotrebljene u akciji za ishranu Dalmacije.

КЊИЖЕВНОСТ И УМЈЕТНОСТ.

„Novi Život“ izašla je knjiga XI, sveska 8, za 28. oktobra s ovim sadržajem: „O genralfiskom elementu u upravnoj podjeli naše države“ piše Borivoje Ž. Milojević. „Još jednom o I. Armiji i njenom komandantu u suvoborskoj bitci krajem novembra 1914 godine“ piše đeneralski puk. Sv. T. Milosavljević. „Viješt iz parlamenta“ „Lov na korale i prerada istih u Dalmaciji“ piše Milivoje M. Sović. „Pred novim nastavnim planom za gimnazije“ Dr. Dan. Lj. Katić. „Pesme I. S. Turgenjeva“, M. S. Jovanović; Bez ljubavi, Grgur Berić; Beleske. Cena lista: Na godinu 100 din. Na tri meseca 25 din. Na jedan mesec 9 din. Jedna sveska 250 din. Za inostranstvo na godinu 120 din.

— Na Rijeku je stigao jedan talijanski ratni brod. Momčad se iskrcala na grad.

— U nedjelju osvanulo je Sarajevo bijelo, a snijeg je padao cijeli dan. Sarajevske novine pišu, da se odavno ne pamti, da je snijeg tako kasno pao.

Brzobjavne i telefonske vijesti

(Posebni izvještaji „Dalmatinskog Radikala“).

Sjednica ministar. savjeta.

Ratifikacija trg. ugovora s Poljskom. - Naoružanje vojske. - Tajna sjednica Skupštine.

БЕОГРАД, 9. Јуџер од 4 до 7 sati na већер одржао је min. savjet sjednicu, na kojoj је min. trg. Vilović referisao o trgovačkom ugovoru s Poljskom, poslije čega је min. savjet ugovor ratifikovao. Iza toga је min. predsjednik Pašić pokrenuo pitanje naoružanja, o čem је ministar vojni general Pešić podnio opširniji izvještaj. Ministarski је savjet prihvatio zakonski predlog o naoružanju i zaključio da се taj predlog iznese danas na sjednici Nar. Skupštine. Prema tome је današnja sjednica Skupštine proglašena tajnom.

Odmah iza sjednice min. savjeta Pašić је pošao u Dvor gdje је potanko referisao kralju o podnašanju zakonskog predloga za specijalni kredit vojsci. Poslije toga Pašić је primio ministar dvora Jankovića i s njim dulje vremena konferisao.

Jučer poslije podne bili su također u Dvoru ministri Pribičević i Timotijević, te su се zadržali s kraljem u razgovoru preko jedan sat.

Plan ministra vojnog.

БЕОГРАД, 9. Нови ministar vojni general Pešić dao је „Tribuni“ nekoliko izvaja. Reкао је da је uzrok napuštanju službe sa strane oficira bio glavni uzrok njihovo loše materijalno stanje, koje је sada, povišicom specijalnih dataka donekle popravljeno. Blagodareći kraljevoj inicijativi oficiri su dobili pripomoć za zimu. Njegov је glavni program: dobro naoružanje vojske, uređenje oficirskih plaća, zakon o ustrojstvu vojske i vojne administracije.

Položaj na Istoku.

Ultimatum Turcima. - Antievropsko raspoloženje u Carigradu. - Kritična situacija. - Pred pokoljem.

CARIGRAD, 9. Saveznički komesari predali su Rifaat paši notu, u kojoj izjavljuju da се neće miješati u unutrašnje prilike Turske, ali će strogo paziti da се izvršuju tačke ugovora sklopljenog u Mudaniji.

PARIZ, 9. „Petit Parisien“ javlja iz Carigrada, da је ministar vanjskih posala angorske vlade Ismet paša, koji ide kao šef turske delegacije u Lousannu, jučer na večer stigao u Carigrad. On се је sastao sa vrhovnim savezničkim komesarima, koji su mu predali ultimatum, u kom се traži da Turska poštvа odredbe o primirju i kojim се Turci upozoravaju na pogibelj koja može nastati ako Turska pokuša da stvara kakve komplikacije.

PARIZ, 9. Havas javlja, da Turci namjeravaju na konferenciji u Lousanni zatražiti, da се Turskoj dadu još otoci Kios i Mitilene.

CARIGRAD, 9. Situacija је u gradu vrlo kritična. Savezničke čete čuvaju sultanovu palatu i inostrano stanovništvo. U gradu се opraža protuevropski pokret, kom је na čelu sam Rifaat paša. Saveznički komesari javili su u Pariz i London, da је situacija vrlo kritična, iako uskoro не počne konferencija, da bi moglo doći do oružanog sukoba.

RIM, 9. Javljaju iz Carigrada, da је turska onladina veoma nerasporežena prema Evropljanima i uopšte prema hrišćanima. Engleski, francuski, talijanski, grčki i armenski trgovci traže dozvolu da napuste Carigrad jer се boje pokolja. Kemal paša uputio је savezničkim komesarima notu, da се sve grčko stanovništvo protjera iz grada. Komesari su to odlučno odbili.

Lojd Џорџ и Турска.

ЛОНДОН, 9. Лојд Џорџ одржао је велики говор, u ком је istakao, da се нова влада не

usuђује енергично иступити против Turske, па су Турци увидjeli да имају против себе слабинe. Engleska, вели, треба да Turskoј предочи, da се ugovori moraju poštivati i da их је она spremna braniti. Bonar Loo је na taj govor odgovorio, da Лојд Џорџ себе силно преципује ако misли, da се položaj u Цариграду pogoršao zato, što су Турци doznali, da је Лојд Џорџ одступio с владе. Promјena u држању Turske nije nastala radi neishlađana četa na Istok, nego radi Куронова попуштања Turskoј.

Принц Ђорђе код Патријарха.

БЕОГРАД, 9. Синоћ у 7 sati позвао је Патријарх Димитрије краљевина Ђорђа к себи. Краљевин се одмах позиву одавао, те се задржао код Патријарха у разговору преко пола сата. Овај се састао доводи у везу са Патријарховим покушајем, да се једном ликвидира питање краљевина Ђорђа

Интерпарламентарни одбор са Чехословачком.

БЕОГРАД, 9. За интерпарламентарни одбор са Чехословачком делегирани су до сада од демократа Давидовић и Вилдер, од радикала Љуба Јовановић и Трифуновић, клерикала Барих и Сушник, земљародника Стајић и Арачић, социјалиста Дивац, муслимана десничара Шерић, до остале мање групе нису јавиле још своје делегате. Дисиденти, т. ј. јавни радници кандидују дра. Ројца.

Наши делегати на конференцију.

БЕОГРАД, 9. Јучер у ноћ допутао је из Софије наш тамошњи посланик др. Милан Ракић, који ће присуствовати конференцији у Лозани. Осим њега су чланови наше делегације Воја Маринковић и др. М. Спалајковић, а шеф је сам др. Нинчић.

Конгрес добровољаца.

БЕОГРАД, 9. На 12. ов. мј. одржаће се у Београду конгрес добровољаца, на ком ће се расправљати о економско-социјалном положају добровољаца у вези са аграрном реформом.

Долазак Стамбулијскога.

БЕОГРАД, 9. Јутар је овамо стигао бугарски министар Стамбулијски. На станици га је дочекао начелник мун вањских посала Гавриловић. Прије подне састаће се Стамбулијски са Пашићем и Нинчићем. Сва штампа посвећује дуге чланке овом састанку.

Избори у Америци.

ЊУЈОРК, 9. Избори су завршили побједом демократа, који су у Кући репрезентата добили већину од 5 гласова. Републиканци су изгубили 150 мандата. Већина сената остала је републиканска, али усве 12—14 гласова већине. Демократи тврде, да ће Хардинг на слиједећим изборима пасти, али свакако да ће прије одступити. Узрок неуспјеху републиканца јест царински закон и забрана алкохола.

— U subotu је u Sarajevu ispalila djevojka Desa Maljukanović tri hica iz revolvera u profesora Albaharija, što ju је превано pa ostavio.

— Usljed posljednjih kiša Neretva је silno nabujala, te је побиоил велики šteta u Hercegovini. Mnoge су куће ostale pod vodom i велики dio stoke се pogušio.

— U Poljskoј се razmahala silna izborna borba. U istočnoj Galiciji, kao i po većim gradovima došlo је do krvavih sukoba između pojedinih političkih stranka.

— Javljaju iz Pariza, da је u obzirom na dogodnja је u Italiji i Turskoј, odgođena konferencija u Lozani.

— Zemljoradnički delegati iz Češke stigli су u Beograd.

— Za engleske parlamentarne izbore ima dosada 1500 kandidata. Među njima је samo 25 žena.

Тражи се господица, sa poznavanjem strojopisa, (cir. i lat.), te talijanskog jezika. Prednost, koje poznaju stenografiju i njemački. Ponude pisane vlastoručno u jezicima koje ista poznaje na upravu „Dalm. Radikala“ pod „Sposobna“.

ОДЛИКОВАНА ФАБРИКА МАРАСКИНА И ЛИКЕРА

Ђ. С. МАТАВУЉ
КРАЉ. ДВОРСКИ ЛИФЕРАНТ
ШИБЕНИК (Далмација).

Основана 1884. — Бројави: „Дистилерија“.

Помажите „Просвјету“!

SALAMON DRUTTER
складиште одијела, рубља и ципела
ШИБЕНИК.

САЛАМОН ДРУТТЕР
складиште одијела, рубља и ципела
ШИБЕНИК.

ДРОГЕРИЈА М. ПЕЦЕЉ И ДРУГ
— ШИБЕНИК —

Складиште дрога, кемикалија медициналних и техничких, тоалетних и хигијенских артикла, боја уљених и у праху, анилине и све потребитне за мастионе, кистова и четкарске робе.
Главно складиште минералних вода.

Чок и Манојловић
фабрика црквених воштаних свећа
ШИБЕНИК (Далмација).

Израђује црквене воштале свеће сваке величине. — Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и
„Мир Божи, Христос се роди!“

SLAVENSKA BANKA d. d. ZAGREB
— FILIJALA ŠIBENIK —

Уплаћена дioniчка главница 150 милиона. — Јавна причува 50 милиона.

FILIJALE: Beograd, Bjelovar, Brod n/S, Celje, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Dubrovnik, Velikovec, Vršac, Monoštor, Rogatačka Slatina, Škofja Loka.

AGENCIJE: Buenos-Aires (Argentina).

AFILIJACIJE: Budapest, Balkan Bank R. T., Split, Jugoslavenska Industrijska banka d. d., Wien I., Bankhaus Milan Robert Aleksander.

Amerikanski odio Zagreb Peradovićev trg broj 6. u vezi sa prvorazrednim novčanim zavodima Sjeverne Amerike.

ULOŠKE UKAMAČUJE NAJPOVOLJNIJE.

Odlukom Predsjedništva Hrv. Slav. Zem. Vlade u Zagrebu d. d. 28. V. 1919. br. 6086-1919
Pr.

uložen novac uživa pupilarnu sigurnost.

Обавља таčno и брзо све банковне послове.

Завод је овлаштен на издавање потребитих уверења за увоз и извоз.

ЂУРО ВОЈВОДИЋ - КНИН
ТРГОВИНА ЗЕМАЉСКИХ ПРОИЗВОДА НА
ВЕЛИКО И МАЛО

Бројави: ВОЈВОДИЋ - Книн.

Телефон број 3.

МОДНИ ЦИВИЛНИ И ВОЈНИ КРОЈАЧКИ САЛОН
МЛАДЕН ЦРВАК - Шибеник (обала)

ВЕЉКИ ИЗБОР ЕНГЛЕСКИХ И ЧЕШКИХ ШТОФОВА. — ПРЕПОРУЧУЈЕ П. Н. Г. МУШТЕРИЈАМА НАСОЛМДНИЈУ ИЗРАДУ УЗ ВРЛО УМЈЕРЕНЕ ЦИЈЕНЕ.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарија је снабђевена свим модерним ћирилским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прима на израду све званичне, трговачке и парохијалне тисканице, те остале радње спадајује у графичку струку. — Складиште свих тисканица за српске православне цркве и парохијска звања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ БРЗО И ТОЧНО.

Ширите
„Далм. Радикал“

Успјешно се оглашује у „Dalm. Radikalu“

КОНОБА СТАРОГ ДЕСЕРТНОГ ВИНА „МАРАШТИНА“
ВАСО ЧОК и ЈОВО ПАКЛАР ШИБЕНИК (Далмација)